

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут економічний

Кафедра економічної кібернетики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Вибіркова дисципліна 10
(Моделі галузевих ринків)**

Освітня програма Економічна кібернетика

Спеціальність 051 Економіка

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 2 від 29 серпня 2022 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання
7. Система оцінювання навчальної дисципліни
8. Політика навчальної дисципліни
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Вибіркова дисципліна 10 (Моделі галузевих ринків)
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Викладач (-і)	к.е.н., доц. Пілько А.Д.
Контактний телефон викладача	+38(050)3735287
Е-mail викладача	andriy.pilko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Моделі галузевих ринків» спрямована на формування у студентів теоретичних знань та вироблення практичних навичок щодо сучасних підходів, методів, моделей, інструментів дослідження особливостей організації галузевих ринків, оцінки економічних наслідків їх функціонування, дослідження стратегічної поведінки виробників в умовах цих ринків. Також розглядаються моделі оцінювання, аналізу, прогнозування та оптимізації використання потенціалу відповідних ринків.</p> <p>Актуальність вивчення дисципліни «Моделі галузевих ринків» в Україні ґрунтується на необхідності остаточного формування та подальшого розвитку товарних ринків з урахуванням існуючого інституційного середовища, а також оцінювання, аналізу та прогнозування розвитку таких ринків. Вивчення даної дисципліни буде особливо актуальним для аналітиків і практиків, котрі займаються консалтингом з питань оцінки ємкості ринку, лрцільності і можливості виходу на новий географічний / товарний ринок тощо.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу полягає в формуванні та засвоєнні студентами знань щодо формування, аналізу та прогнозування процесів на галузевих ринках. Дисципліна покликана формувати сучасне економічне мислення та світогляд студентів, забезпечити оволодіння ними знаннями та методами аналізу поведінки виробника і споживача на різних типах товарних ринків. Окремо розглядаються питання оцінки, аналізу та прогнозування потенціалу товарного ринку, а також ефективності його використання в розрізі виробничо-ресурсної, споживчої та інфраструктурної складових.</p> <p>Мета реалізується через цілі:</p> <ol style="list-style-type: none"> виявлення причин та форм відмінностей між різними типами галузевих ринків; визначення типу ринку, вивчення закономірностей та перспектив розвитку товарних ринків і ринків послуг; розробка алгоритму дослідження галузевого ринку з використанням можливостей економіко-математичного моделювання; формування навиків проведення аналізу та прогнозування процесів, котрі мають місце на ринку, а також інституційного середовища, котре визначає механізми дотримання балансу інтересів на конкретних ринках; формування навиків та вмінь аналізувати ефективність державного регулювання розвитку галузевих ринків 	
4. Компетентності	
<p>ІК - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.</p> <p>ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>СК01. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.</p>	

СК04. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК05. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК06. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК09. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

5. Результати навчання

ПР03. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки

ПР04. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПР05. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПР06. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПР08. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ПР13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПР21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни – 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16
Практичні	14
Самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
5	051 Економіка	3	Вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Фундаментальні основи економіки галузевих ринків. Економіка галузевих ринків як наука та навчальна дисципліна. Методологія економіки галузевих ринків. Еволюція методологічних підходів до аналізу економіки галузевих ринків. Історія розвитку економіки галузевих ринків. Гарвардська та Чиказька школи в економіці галузевих ринків.	Лекція, практичне заняття	[4,9]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, розрахун	0,1	До наступного заняття за розкладом

			кова робота, тести		
<p>Тема 2. Галузева структура національної економіки. Формування конкурентного середовища в Україні. Кон'юнктура ринків як об'єкт економічного аналізу. Галузева структура національної економіки України. Показники галузевої структури та її основні чинники. Галузева структура національної економіки України та постіндустріальна економіка. Стохастичні фактори впливу на структуру ринку. Вплив держави на структуру ринку.</p>	Лекція, практичне заняття	[3-5, 7-9]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, інд. творчі завдання, розрахункова робота, тести	0,1	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 3. Аналіз конкурентного середовища на товарних ринках та ефективність ринків. Визначення меж ринку. Показники концентрації господарюючих суб'єктів на ринку. Монопольна влада та її оцінка. Ефективність галузевих ринків. Наслідки монополізації та їх оцінка. Теорії регулювання. Галузева політика та її типи. Антимонопольне регулювання.</p>	Лекція, практичне заняття	[5, 9]	Опрацювати лекційний матеріал, Пройти тестування до теми, розрахункова робота	0,1	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 4. Організаційно-економічні особливості та моделі ринку зв'язку. Характеристика ринку зв'язку. Сучасний стан галузі зв'язку та інформатизації країни. Моделі ринку зв'язку. Ринок транспортних послуг і особливості його моделювання.</p>	Лекція, практичне заняття	[1-5]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести, розрахункова робота	0,2	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 5. Моделювання ринку туристичних послуг. Поняття ринку туристичних послуг. Ознаки ринку туристичних послуг. Внутрішній та зовнішній ринок. Оцінка ємності ринку. Моделювання рекреаційної інфраструктури. Моделі державного регулювання розвитку туристичної діяльності: світовий досвід..</p>	Лекція, практичне заняття	[1,3,6,]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття,	0,15	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 6. Будівельна галузь.</p>					

Будівельна галузь та її структурні особливості. Особливості будівництва як галузі національної економіки. Структура інвестиційного циклу і економічна ефективність інвестицій. Кошторисна вартість (ціна) і собівартість об'єктів галузі будівництва. Оцінка ефективності роботи інвестиційно-булівельної компанії.			інд. творчі завдання, розрахункова робота, тести		
<p>Тема 7. Ринки продукції АПК.</p> <p>Особливості формування та розвитку АПК в сучасних умовах. Номенклатура продукції. Моделі ринків продукції рослинництва, тваринництва та переробних галузей. Структура моделей. Моделювання процесу формування ринкової позиції агрохолдингів з урахуванням їхнього рівня прозорості.</p>	Лекція, практичне заняття	[1, 3]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести	0,15	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 8. Моделі оцінки, аналізу та прогнозування потенціалу національного, регіонального та галузевих ринків.</p> <p>Потенціал ринку та його складові. Національний, регіональний та галузеві ринки: особливості оцінювання, аналізу та прогнозування потенціалу відповідних ринків. Моделювання процесів оцінювання, аналізу та прогнозування виробничого, споживчого потенціалу та інфраструктури ринку.</p>	Лекція, практичне заняття	[1-14]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести, розрахункова робота, контрольна робота	0,2	До наступного заняття за розкладом
7. Система оцінювання навчальної дисципліни					
Загальна система оцінювання курсу	<p>100 бальна – 100 балів протягом семестру</p> <p>“відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p>“добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках;</p> <p>“задовільно” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки;</p> <p>“незадовільно” – студент не володіє достатнім рівнем</p>				

	необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.
Вимоги до письмової роботи	Відповідно до навчального плану, студент виконує одну контрольну роботу, яка є допуском до складання заліку. Головна мета її – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень курсу. При розв’язанні задач студент має детально вказувати, яким саме був хід його роздумів, якими формулами він користувався.
Семінарські заняття	Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов’язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за практичне заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни
Критерії оцінювання СРС	<p>За виконання кожної розрахункової роботи/творчого завдання студент отримує дві оцінки – одну за написання роботи і одну за захист. Оцінювання проводиться за національною шкалою.</p> <p>В процесі оцінювання рівня написання розрахункової роботи/творчого завдання звертається увага на своєчасність застосування відповідного інструментарію для вирішення задач розрахункової роботи, правильність графічної інтерпретації результатів побудови відповідних моделей, правильність розрахунків, грамотність та повноту формулювання проміжних та остаточних висновків до розрахункової роботи.</p> <p>В процесі оцінювання захисту розрахункової роботи звертається увага на рівень володіння теоретичним матеріалом, необхідним для виконання розрахункової роботи, орієнтування студента в основних етапах виконання завдань, вміння формулювати висновки до роботи.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<ul style="list-style-type: none"> – оцінка за поточне тестування (40 балів); – оцінка за відповіді на всі основні та додаткові запитання під час аудиторних занять (10 балів); – оцінка за контрольну роботу (20 балів); – оцінка за самостійну роботу (30 балів).
8. Політика навчальної дисципліни	
<p>- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);</p> <p>- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;</p> <p>- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.</p> <p>Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо).</p> <p>Пропущені практичні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій Поточні „2”, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов’язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.</p> <p>Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Кодексом честі та Положенням про запобігання та виявлення плагіату Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.</p>	

Перезарахування результатів неформальної освіти відбувається згідно Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ПНУ https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_o_svita.pdf

9. Рекомендована література

1. Ігнатюк А.І. Теорія галузевих ринків: інституційний підхід / А.І. Ігнатюк // Європейський вектор економічного розвитку. 2012. № 2 (13). С. 190-194. <http://eurodev.duan.edu.ua/images/PDF/2012/2/36.pdf>
2. Лотиш О.Я. Сучасні напрямки розвитку теорії галузевих ринків / О.Я. Лотиш // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки.. - Випуск 5. Частина 1. 2014. – С.36-39. http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_05/08.pdf
3. Прямухіна Н.В. Особливості розвитку регіональних галузевих ринків у трансформаційних країнах / Н.В. Прямухіна // Економіка і організація управління. – №3-4. – 2014. – С. 205-214. http://nbuv.gov.ua/UJRN/eiou_2014_3-4_32
4. Карп Н. Моделювання рекреаційної інфраструктури і туристичних послуг / Н.Карп., В.Юзевич // http://vlp.com.ua/files/special/16_0.pdf
5. Артеменко О.І. Математичне моделювання рекреаційної привабливості території з використанням ієрархічної системи нечіткої логіки / О.І.Артеменко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. Вип. 21.5. – С. 345-352. http://tourlib.net/statti_ukr/artemenko2.htm
6. Ігнатюк А.І. Економіка галузевих ринків : навчальний посібник / А.І. Ігнатюк. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2015. – 448 с.
7. Поліщук М.Ю. Формування алгоритму дослідження галузевого ринку як інструменту стратегічного аналізу / М.Ю.Поліщук // Стратегія економічного розвитку України. № 33 (2013). С. 147-152. http://www.sedu.com.ua/wp-content/uploads/2015/07/24_polishhuk_33_2013.pdf
8. Пілько А.Д. Моделі аналізу взаємозв'язків між показникам інвестиційної діяльності та системою показників ефективності використання потенціалу регіонального ринку м'яса та м'ясопродуктів / А.Д.Пілько, Б.Б. Потятинник // Проблеми економіки. – №1. 2017. – С. 435-440.
9. Пілько А.Д. Потенціал регіонального ринку м'яса та м'ясопродуктів: оцінка, аналіз та перспективні напрями моделювання / А.Д. Пілько, Б.Б. Потятинник // Бізнес Інформ. №11. – 2015. – С. 162-168.
10. Пілько А.Д. Моделювання процесу формування ринкової позиції агрохолдингів з урахуванням їхнього рівня прозорості / А.Д.Пілько, Б.Б.Потятинник // Бізнес Інформ. – 2017. №12. – С. 287-291.
11. Пілько А.Д. Моделі аналізу регіонального ринку картоплі / А.Д.Пілько, М.Р.Вацеба // Бізнес Інформ. – 2019. №9. – С. 130-135.
12. Пілько А.Д. Оцінка ефективності управління виробництвом на підприємстві лісового господарства: досвід застосування дискримінантних і прикладних економетричних моделей / А.Д.Пілько, А.М.Осташук // Бізнес Інформ. №7. 2017. – С.91-95.
13. Пілько А.Д. Модель оцінки інвестиційного потенціалу регіону / А.Д.Пілько, Г.Д. Грабовецька // Проблеми економіки. №4. 2017. – С. 219 – 224.
14. Пілько А.Д. Моделювання процесу оптимізації структури бюджету маркетингових комунікацій інвестиційно-будівельної компанії / А.Д.Пілько, О.М.Чабан // Бізнес-інформ. №11. 2018. С. 167-173.
15. Пілько А. Д. Моделювання процесу оцінювання та аналізу експортного потенціалу регіону/А.Д. Пілько, І.Б. Лесів // Проблеми економіки. – 2020. – №1. – С. 325-332.
16. Пілько А.Д. Застосування моделі оцінки потенціалу регіонального ринку товарів споживчого попиту в маркетинговому аудиті. Економіка та управління підприємствами: теорія, практика, перспективи розвитку: колективна монографія / Кол. авторів. Полтава: ПП «Астроя», 2021. 188 с., С. 108-112.
17. Пілько А.Д. Аналіз процесів формування ринкової позиції агрохолдингів / А.Д. Пілько, Б.Б. Потятинник // Теорія і практика розвитку наукових знань (частина II): матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції м. Київ, 28-29 грудня 2017року. – Київ.: МЦНД, 2017. – 56 с. С. 17-19.
18. Пілько А.Д., Крамар В.Р. Постановка задачі аналізу впливу монетарної політики на агропромислове виробництво та її вирішення з допомогою прикладного економетричного інструментарію – «Актуальні проблеми та перспективи розвитку агро- та електроінженерії», матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А.,

2020. 250 с., С. 209-210.

19. Пілько А.Д., Вацеба М.Р. Аналіз регіональних ринків продовольства на прикладі ринку картоплі в контексті забезпечення продовольчої безпеки- «Актуальні проблеми та перспективи розвитку агро- та електроінженерії», матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2020. 250 с., С. 50-52.

Викладач

Пілько А.Д.